

Modernisering secundair onderwijs

Studiedomein Maatschappij en Welzijn

Derde graad

INHOUD

Intro	3
Structuur van het secundair onderwijs	6
Domein maatschappij en welzijn	8
Stage	11

Intro

Waarom een hervorming van het secundair onderwijs?

Ondanks het feit dat het secundair onderwijs in Vlaanderen internationaal goed scoort, wijzen onderzoeken en ervaringen op belangrijke verbeterpunten. Om elke leerling het beste onderwijs te bieden op maat van zijn talenten, interesses en mogelijkheden, werd het secundair onderwijs daarom ook hertekend. Deze vernieuwing is gestart in het schooljaar 2019-2020 en wordt afgerond in het schooljaar 2025-2026.

De oriënterende functie van de 1ste graad secundair onderwijs wordt versterkt

Leerlingen ontdekken en ontplooiën in de 1ste graad hun interesses, talenten en mogelijkheden, voortbouwend op het lager onderwijs. De 1ste graad bereidt leerlingen voor om trapsgewijs een geïnformeerde en bewuste studiekeuze te maken.

Een transparant studieaanbod in de 2de en de 3de graad secundair onderwijs

Het studieaanbod in de 2de en de 3de graad wordt ingedeeld volgens studiedomeinen, finaliteiten en onderwijsvormen. Deze nieuwe indeling (de matrix) zorgt voor meer transparantie en eenvoud.

De studierichtingen zijn **beter afgestemd op de noden** van de samenleving en de arbeidsmarkt. Bepaalde studierichtingen zijn inhoudelijk geactualiseerd, andere zijn samengevoegd en enkele studierichtingen zijn geschrapt. Daarnaast beantwoorden nieuwe studierichtingen aan innovaties op de arbeidsmarkt of nieuwe ontwikkelingen in de samenleving. De finaliteit van elke studierichting is helder.

Impact modernisering op onderwijs

Door de modernisering is het voor jongeren ook mogelijk om zowel in de dubbele finaliteit (vroegere TSO) als de arbeidsmarktfinaliteit (vroegere BSO) een beroepskwalificatie te behalen. In een beroepskwalificatie is, door de beroepsbeoefenaars en hun sectoren, vastgelegd wat je moet kennen en kunnen om een beroep uit te oefenen. Dit betekent dus dat aan alle opleidingen die in de dubbele finaliteit en arbeidsmarktfinaliteit worden aangeboden, minstens één beroepskwalificatie* moet gekoppeld worden.

* De beroepskwalificaties (BK's) zijn uitgegroeid tot de referentiekaders voor opleiding, kwalificering en matching. Hun kracht ligt bij de beschrijving van de beroepspraktijk door beroepsbeoefenaars, hun objectieve inschaling in de Vlaamse Kwalificatiestructuur en hun statuut als leerbewijs. De BK's kunnen belangrijke doelstellingen helpen realiseren waaronder de kwalitatieve aansluiting tussen het initieel onderwijs en de arbeidsmarkt.

Beroepskwalificaties omarmd. Naar een versterkte inzet en grotere benutting van beroepskwalificaties in Vlaanderen, Advies van de SERV, 2 april 2024 (66134 (vlaanderen.be))

Ook nieuw is dat alle jongeren nu op het einde van de 3de graad een onderwijskwalificatie (diploma SO) behalen. Voorheen kon in het BSO maar een diploma secundair onderwijs behaald worden na het doorlopen van een 7de jaar. Een onderwijskwalificatie geeft weer wat je moet kennen en kunnen om verdere studies aan te vatten, te functioneren in onze maatschappij of een bepaald beroep uit te oefenen.

In de dubbele finaliteit gaat het om een onderwijskwalificatie op niveau 4 (OK4) en in de arbeidsmarktfinaliteit om een onderwijskwalificatie op niveau 3 (OK3). Doordat jongeren al in de 3de graad hun onderwijskwalificatie behalen, komt er in een 7de leerjaar meer tijd vrij om de beroepsgerichte competenties te verwerken en stage te lopen of via duaal leren de nodige competenties te verwerken.

Impact modernisering op de zorgopleidingen

De keuzes die voor de zorgopleidingen in de nieuwe onderwijsmatrix gemaakt werden, zijn weloverwogen en gedragen door zowel de onderwijsverstrekkers als de zorgsectoren, met de bedoeling de leerlingen kwalitatief voor te bereiden op verdere studie (dubbele finaliteit) en arbeidsmarkt (dubbele en arbeidsmarktfinaliteit). Onder andere diende een antwoord te worden geboden op een aantal problemen die zich binnen de oude SO-structuur voordeden. Zo bleek uit de vaststellingen van de VDAB dat jongeren die na de 3de graad verzorging met een certificaat verzorgende op de arbeidsmarkt terecht kwamen, nog onvoldoende matuur en voorbereid waren om op zelfstandige wijze in de alsmatig complexere zorgsituaties in de gezinszorg aan het werk te gaan, waardoor ze niet of onvoldoende instroomden in de sector.

Ook aan de vraag naar noodzakelijke stageplaatsen kon de sector niet tegemoetkomen voor de jongere en minder mobiele leerlingen van de 3de graad.

Binnen de nieuwe matrix is er in de Arbeidsmarktgerichte finaliteit dan ook voor geopteerd om de beroepskwalificatie van verzorgende gekoppeld aan die van zorgkundige in het 7de jaar aan te bieden (beide beroepskwalificaties zijn ingeschaald op niveau 4 van de VKS).

Zo komt de gelijkwaardigheid tussen verzorgende en zorgkundige beter tot haar recht, en voor de leerlingen biedt dit meerdere voordelen: ze krijgen de tijd om, kwalitatief, de uitdagende competenties te verwerven van twee beroepskwalificaties die elkaar versterken; er is een ruimer scala aan stageplaatsen, en ze maken al tijdens hun studie kennis met de verscheiden zorgsectoren; en later op de arbeidsmarkt hebben ze de mogelijkheid tot mobiliteit tussen de verschillende zorgsectoren.

Wat brengt de toekomst?

Gelijklopend met de uitrol van de nieuwe onderwijsmatrix is er ook een proces lopende, waarbij de onderwijsverstrekkers en de vertegenwoordigers van de zorgsectoren, samen knelpunten in kaart brengen. Ook de scholen en de medewerkers van de zorgorganisaties worden hierbij bevestigd. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de onderwijsregelgeving, de geldende regelgeving in de zorgsectoren en de vragen en bezorgdheden van het werkveld en van de scholen. VIVO en Diverscity nemen hierin telkens hun rol op om de verschillende partners samen te brengen.

Waar mogelijk wordt er kort op de bal gespeeld om zo tussentijds de nodige bijstellingen te doen. Zo werden op het einde van het schooljaar 2023-2024 de activiteitenlijsten en de stage-adviesnota geactualiseerd naar aanleiding van het nieuwe KB Activiteiten van het Dagelijks Leven, wat een ruimere toepassing tijdens de stages toelaat.

Ook in het schooljaar 2024-2025 blijven de beroepssectoren en onderwijs met elkaar in overleg gaan. De impact van deze hernieuwing voor onderwijs en sector zal permanent worden geëvalueerd. Een bijzonder aandachtspunt zal zijn of de nieuwe matrix inderdaad toelaat om de competenties van de gekoppelde beroepskwalificaties op voldoende wijze, als een degelijke basis voor instroom in het werkveld, en kwaliteitsvol te verwerven. Hiervoor zullen de werkgeversorganisaties het werkveld bevragen en de onderwijskoepels de scholen.

Structuur van het secundair onderwijs

Op 1 september 2019 werd het 1ste leerjaar van de 1ste graad gemoderniseerd. Schooljaar na schooljaar zet de modernisering zich door. In het schooljaar 2021-2022 was de 2de graad aan de beurt. In het schooljaar 2023-2024 startte de modernisering in het 1ste jaar van de 3de graad. In het huidig schooljaar (2024 - 2025) is het 2de jaar van de 3de graad aan de beurt. De hele modernisering van het secundair onderwijs, inclusief de 7de leerjaren¹, zal afgerond zijn in het schooljaar 2025-2026.

Niet alles is veranderd. Het secundair onderwijs bestaat nog steeds uit drie graden. In het totaal gaat dit over zes of zeven leerjaren.

De eerste graad is een brede oriënterende graad. We spreken van een **A-stroom** en een **B-stroom**. Leerlingen die het getuigschrift basisonderwijs behaalden, gaan naar de A-stroom. Wanneer niet alle leerstof uit het lager onderwijs verworven is door de leerling en het getuigschrift basisonderwijs niet behaald werd, gaat de leerling naar de B-stroom.

Zowel in de A- als in de B-stroom krijgt de leerling een stevige basisvorming. De doelen die de leerling moet bereiken, werden door de overheid bepaald. De school mag zelf kiezen hoe ze met haar leerlingen aan de slag gaat zodat ze de doelen op het einde van de eerste graad bereiken.

In het twee leerjaar van de eerste graad kunnen leerlingen kiezen voor één of meerdere basisopties². Op deze manier verkennen leerlingen verschillende domeinen om vanaf het derde leerjaar een studierichting te kiezen. De studierichtingen worden geordend in acht domeinen. Ze worden ook geschikt volgens drie finaliteiten. Finaliteiten geven aan wat de bedoeling is na het secundair onderwijs: doorstroom naar het hoger onderwijs (doorstroomfinaliteit), de arbeidsmarkt (arbeidsmarktfinaliteit) of beide (dubbele finaliteit).

¹Een 7de leerjaar is een specialisatiejaar dat je kan volgen na het middelbaar onderwijs.

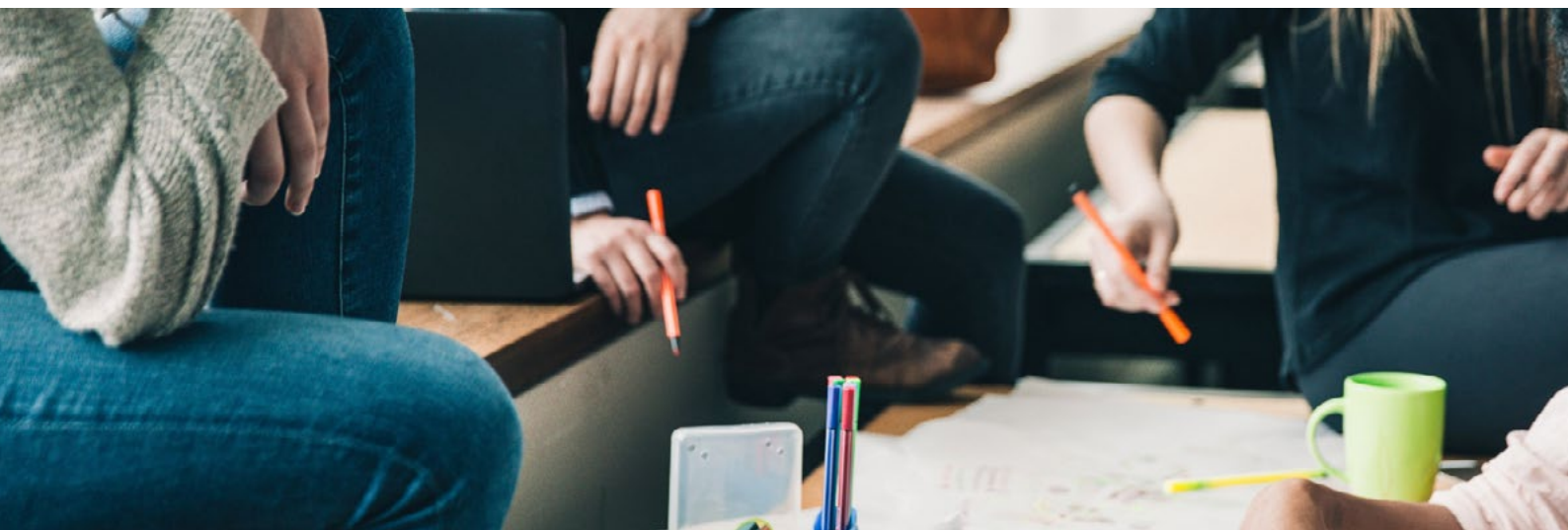
²Elke school kiest zelf welke basisopties ze aanbieden. Dit kan bijvoorbeeld zijn sport, talen, economie, mens, ...

Structuur secundair onderwijs

Figuur 1: Structuur secundair onderwijs na de onderwijshervorming³

In het schooljaar 2024-2025 is de hervorming van het secundair onderwijs aanbeland in het 2de jaar van de 3de graad.

³ De opleidingen voor BUSO OV4 en de duale opleidingen zijn niet opgenomen in dit schema

Domein maatschappij en welzijn

Vanaf hier zoomen we in het op het domein Maatschappij en Welzijn, dat verschillende studierichtingen omvat in alle drie de finaliteiten (doorstroom, dubbele finaliteit en arbeidsmarkt). In het domein Maatschappij en Welzijn vinden we studierichtingen waarin **de mens en samenleving in alle facetten centraal staan**. Het verhogen van lichamelijk, psychisch of sociaal welbevinden van mensen is de focus.

Vanaf de 2de graad kiezen leerlingen voor een **studierichting**. Vanaf de 3de graad wordt in de dubbele finaliteit en de arbeidsmarktfinaliteit aan een studierichting een beroepskwalificatie (BK) gekoppeld. Dit betekent dat een leerling die afstudeert naast een onderwijskwalificatie (OK) ook een beroepskwalificatie (BK) behaalt. Een **onderwijskwalificatie** geeft weer wat je moet kennen en kunnen om verdere studies aan te vatten, te functioneren in onze maatschappij of een bepaald beroep uit te oefenen.

In een **beroepskwalificatie** is vastgelegd wat je moet kennen en kunnen om een beroep uit te oefenen. Een beroepskwalificatie kan je verwerven via onderwijs, opleiding of Erkennen van Verworven Competenties (EVC-traject).

Na de 3de graad kan een leerling nog kiezen voor een 7de leerjaar. Deze 7de leerjaren zijn bedoeld om leerlingen te laten specialiseren in bepaalde beroepskwalificaties of om een bijkomende onderwijskwalificatie te behalen.

Tabel 1: Nieuw systeem vanaf schooljaar 2021-2022 – Specifieke studierichtingen in het studiedomein Maatschappij en Welzijn

	Doorstroom domeingebonden	Dubbele finaliteit	Arbeidsmarkt-finaliteit
2de graad	Maatschappij- en Welzijns-wetenschappen	Maatschappij en Welzijn	Zorg en Welzijn
3de graad gekoppelde BK's	Welzijnswetenschappen	Gezondheidszorg BK verzorgende BK zorgkundige	Assistentie in wonen, zorg en welzijn* BK Logistiek assistent in de zorg BK Huishoudhulp zorg BK medewerker kamerdienst
		Opvoeding en Begeleiding BK Kinderbegeleider baby's en peuters BK Kinderbegeleider Schoolgaande kinderen	Basiszorg en ondersteuning BK Logistiek assistent in de zorg BK Huishoudhulp zorg + set van indalende competenties uit BK verzorgende, zorgkundige, kinderbegeleider baby's en peuters en schoolgaande kinderen BK Huishoudhulp zorg BK medewerker kamerdienst
Behaalde onderwijskwalificatie	onderwijskwalificatie 4 (= diploma S.O.)	onderwijskwalificatie 4 (= diploma S.O.)	onderwijskwalificatie 3 (= diploma S.O.)
7de leerjaar gekoppelde BK's		Persoonsbegeleider BK persoonsbegeleider	Verzorgende/zorgkundige* BK verzorgende BK zorgkundige
		Medisch-Administratief assistent BK medisch administratief assistent	Kinderbegeleider* BK Kinderbegeleider baby's en peuters BK Kinderbegeleider Schoolgaande kinderen
		Tandartsassistent BK tandartsassistent	

* het is ook mogelijk om deze opleidingen via een duaal traject te volgen.

In het schooljaar 2024-2025 zijn er leerlingen voor wie het onderwijslandschap er momenteel nog uitziet zoals in onderstaand schema:

Tabel 2: Oude systeem – van toepassing tot schooljaar 2024-2025

	7de jaar	Duaal
TSO	Internaatswerking Leefgroepen- werking Tandartsassistentie	
BSO	Thuis- en Bejaardenzorg	Verzorgende/ zorgkundige
	Kinderzorg	Kinderbegeleider
	Organisatie- assistentie	

Stage

Er wordt verwacht dat er door de onderwijshervorming secundair onderwijs een toenemende vraag zal ontstaan naar stages en stageplaatsen in de social profit. Na overleg tussen onderwijs en sector kwam een adviesnota tot stand.

Deze nota is te lezen als een gezamenlijk advies voor de scholen rond kwaliteitsvolle invulling van stage. De betrokken deelsectoren streven ernaar zoveel mogelijk jongeren in de meest optimale context een stage-ervaring aan te bieden, maar stellen vast dat dit in de huidige realiteit moeilijker wordt.

Daarom werden een aantal aanbevelingen geformuleerd over welke leerlingen in functie van het inoefenen van competenties prioritair terecht kunnen in welke settings van zorg en welzijn (rekening houdend met de bestaande leerlijnen binnen onderwijs). De volledige nota kan je [hier](#) lezen.

Stage-activiteitenlijsten

In navolging van de adviesnota werd voor de studierichtingen Opvoeding en ondersteuning (dubbele finaliteit) en Gezondheidszorg (dubbele finaliteit), Basiszorg en ondersteuning (arbeidsmarktfinaliteit) en Assistentie in wonen, zorg en welzijn (arbeidsmarktfinaliteit) een **activiteitenlijst** uitgewerkt. Deze activiteitenlijst biedt een overzicht van de competenties die tijdens de opleiding en de stage aan bod moeten komen.

De activiteitenlijst voor de **studierichting Opvoeding en begeleiding** vind je [hier](#).

Voor de **studierichtingen Gezondheidszorg, Basiszorg en ondersteuning en Assistentie in wonen, zorg en welzijn** werden in één document de drie activiteitenlijsten naast elkaar geplaatst. Dit document kan je [hier](#) lezen.

In de **opleiding Assistentie in wonen, zorg en welzijn** worden leerlingen voorbereid op het beroep van logistiek assistent in de zorg, huishoudhulp zorg en medewerker kamerdienst. In de **opleiding basiszorg- en ondersteuning** worden leerlingen ook voorbereid op het beroep van logistiek assistent in de zorg en huishoudhulp zorg.

Maar in deze opleiding komen ook al competenties aanbod uit de functie van verzorgende, zorgkundige, kinderbegeleider baby's en peuters en kinderbegeleider schoolgaande kinderen. Door deze **indalende competenties** worden leerlingen beter voorbereid op een 7de jaar verzorgende/zorgkundige of een 7de jaar kinderbegeleider.

De stage-activiteitenlijst wordt vanuit overleg tussen de stagebegeleider en stage-mentor per leerling geïndividualiseerd: dat wil zeggen, afgestemd op wat de leerling in een bepaalde periode op school reeds geleerd heeft en afgestemd op de fysische en psychische maturiteit van de leerling.

Bijlage

Vergelijkende tabel

In onderstaande tabel wordt het aanbod van voor de modernisering vergeleken met het aanbod na de modernisering. De vergelijking beperkt zich tot het studiegebied Personenzorg en het domein maatschappij en welzijn in het TSO (dubbele finaliteit) en BSO (arbeidmarktfinaliteit).

Voor de modernisering (voltijds gewoon secundair onderwijs + BUSO OV4)				Na de modernisering Matrix secundair onderwijs			
---	--	--	--	---	--	--	--

Studiegebied	Graad	Vorm	Studierichting	Domein	Graad	Vorm	Structuuronderdeel
Personenzorg	3de	TSO	Gezondheids- en welzijnswetenschappen	Maatschappij en welzijn	3de	Doorstroom	Welzijns-wetenschappen
Personenzorg	3de	TSO	Gezondheids- en welzijnswetenschappen	Maatschappij en welzijn	3de	Dubbele	Opvoeding en begeleiding
Personenzorg	3de	TSO	Gezondheids- en welzijnswetenschappen	Maatschappij en welzijn	3de	Dubbele	Gezondheidszorg
Personenzorg	3de	TSO	Jeugd- en gehandicaptenzorg	Maatschappij en welzijn	3de	Doorstroom	Welzijns-wetenschappen
Personenzorg	3de	TSO	Jeugd- en gehandicaptenzorg	Maatschappij en welzijn	3de	Dubbele	Opvoeding en begeleiding
Personenzorg	3de	TSO	Jeugd- en gehandicaptenzorg	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar	Na OK4	Persoonsbegeleider
Personenzorg	3de	TSO	Sociale en technische wetenschappen	Maatschappij en welzijn	3de	Doorstroom	Welzijns-wetenschappen
Personenzorg	3de	TSO	Sociale en technische wetenschappen	Maatschappij en welzijn	3de	Dubbele	Opvoeding en begeleiding
Personenzorg	3de	TSO	Sociale en technische wetenschappen	Maatschappij en welzijn	3de	Dubbele	Opvoeding en begeleiding
Personenzorg	7e leerjaar	TSO	Animatie in de ouderenzorg	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar	Na OK4	Persoonsbegeleider
Personenzorg	7e leerjaar	TSO	Internaatwerking	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar	Na OK4	Persoonsbegeleider
Personenzorg	7e leerjaar	TSO	Leefgroepenwerking	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar	Na OK4	Persoonsbegeleider
Personenzorg	7e leerjaar	TSO	Tandartsassistentie	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar	Na OK4	Tandartsassistent
Personenzorg	3e	BSO	Organisatiehulp	Maatschappij en welzijn	3e	Arbeid	Assistentie in wonen, zorg en welzijn
Personenzorg	3e	BSO	Organisatiehulp	Maatschappij en welzijn	3e	Arbeid	Basiszorg en ondersteuning
Personenzorg	3e	BSO	Verzorging	Maatschappij en welzijn	3e	Arbeid	Assistentie in wonen, zorg en welzijn
Personenzorg	3e	BSO	Verzorging	Maatschappij en welzijn	3e	Arbeid	Basiszorg en ondersteuning
Personenzorg	7e leerjaar	BSO	Kinderzorg	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar	Na OK3	Kinderbegeleider
Personenzorg	7e leerjaar	BSO	Organisatie-assistentie	Maatschappij en welzijn	3e	Arbeid	Assistentie in wonen, zorg en welzijn
Personenzorg	7e leerjaar	BSO	Organisatie-assistentie	Maatschappij en welzijn	3e	Arbeid	Basiszorg en ondersteuning
Personenzorg	7e leerjaar	BSO	Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar	Na OK3	Verzorgende/zorgkundige

Voor de modernisering bestond er in het Buitengewoon Onderwijs Opleidingsvorm 3 (OV3) de opleiding logistiek assistent in ziekenhuizen en zorginstellingen. Na de modernisering worden in het Buitengewoon Onderwijs OV3 volgende opleidingen aangeboden:

- Basis logistiek onderhoud
- Huishoudhulp zorg
- Logistiek assistent in de zorg
- Schoonmaker

Ook in het systeem van leren en werken zijn er veranderingen waar te nemen. Zo wordt vanaf nu gesproken over duaal leren.

Voor de modernisering Leren & werken	Na de modernisering Duaal leren		
Begeleider in de kinderopvang	Maatschappij en welzijn	7de leerjaar na OK3	Kinderbegeleider
Logistiek assistent in de ziekenhuizen	Maatschappij en welzijn	3e graad Arbeidsmarkt-finaliteit	Assistentie in wonen, zorg en welzijn -- Basiszorg en ondersteuning (vanaf september 2025)
Logistiek assistent in de ziekenhuizen en zorginstellingen	Maatschappij en welzijn	3e graad Arbeidsmarkt-finaliteit	Assistentie in wonen, zorg en welzijn -- Basiszorg en ondersteuning (vanaf september 2025)
Logistiek helper in de zorginstellingen	Maatschappij en welzijn	3e graad Arbeidsmarkt-finaliteit	Assistentie in wonen, zorg en welzijn -- Basiszorg en ondersteuning (vanaf september 2025)
Verzorgende	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar na OK3	Verzorgende / zorgkundige duaal
Verzorgende / zorgkundige	Maatschappij en welzijn	7e leerjaar na OK3	Verzorgende / zorgkundige duaal

Een uitgave van:

